

Wilhelminakerk

Locatie Gedempte Oude Gracht hoek Stoopsteeg

NL-HlmNHA_08229 ; Munnich & Ermerins ; 1859 ; Oude Gracht tijdens de demping. Gezicht richting zuidoost. Rechts van het midden de Stoopsteeg, waar nu op de rechterhoek ervan de Wilhelminakerk staat

NL-HlmNHA_08240 ; R. van der Werf ; 1919 ; Gereformeerde kerk van de Christelijke Afscheiden Gemeente op de hoek Gedempte Oude Gracht / Stoopsteeg, nu de Wilhelminakerk. Deze kerk heeft hier gestaan van 1883?-1919.

DSC_6503 ; AV ; 30-06-2017 ; Gedempte Oude Gracht met Wilhelminakerk op de hoek met de Stooftsteeg

DSC_00022519 ; AV ; 06-02-2020 om 19:46 uur.

De huidige Wilhelminakerk heeft een langere geschiedenis dan je zou denken als je naar het huidige gebouw kijkt. Dit is al het derde kerkgebouw op deze plek :

De eerste en tweede kerk : In Allan deel drie (daterend uit 1883) op pagina 580 en 581 heb ik de meest uitgebreide beschrijving van het verleden van deze kerk kunnen vinden. In bibliografie (Haerlem, 2007) vond ik een verleden, dat afwijkt van Allan en ook van de website Reliwiki. Hoe mooi het boek "Meer dan steen" (Haerlem, 2007) ook is en hoeveel werk er ook in gestoken is, ben ik dan toch van mening, dat het op het vroegste begin van de Wilhelminakerk niet juist genoeg is. De Christelijk gereformeerde gemeente kocht op 31-10-1863 een huis op de Gedempte Oude Gracht, op de zuidelijke hoek met de Stooftsteeg. Sinds lange tijd was dat huis eigendom van de familie Elias. Pas nadat deze kerkgemeente op 9-2-1864 officieel erkend werd als Christelijke Afscheiden gemeente te Haarlem werd deze verkoop bij koninklijk besluit op 1-3-1864 goedgekeurd. Op bovenstaande foto uit 1859 kan men het woonhuis waar het hier over gaat heel duidelijk zien, rechts van de Stooftsteeg. Bij uitvergroting hiervan blijkt, dat het waarschijnlijk om een dubbel pand gaat. Het pand pal op de hoek heeft geen voordeur, maar het naastgelegen pand wel. Theoretisch zou het pand pal op de hoek een deur in de Stooftsteeg gehad kunnen hebben, maar zoiets komt heel weinig voor. Bovendien ziet men op de foto uit 1859 alleen maar een gesloten zijmuur langs de steeg. Direct na de verkoop begon men aan de voorkant de binnenbetimmering weg te halen en kreeg men een wat provisorische ruimte met 350-400 zitplaatsen. Dit aantal plaatsen pleit ook voor een dubbel pand. In een enkel pandje lijkt dit aantal onmogelijk om te halen. Daarna vertelt Allan over drie verschillende verbouwingen, die verschillende interpretaties mogelijk maken over wat er nu precies gebeurde en wanneer nu precies de kerk uit 1883 gereed kwam. Het boek van Allan dateert uit 1883 en hij rept er over, dat in 1869 de kerk zijn huidige inrichting kreeg. Betekent dit, dat de kerk uit 1883 toen al grotendeels aanwezig was? In 1871 ging men weer verder met verbouwen en in 1881 vond de laatste verbouwing plaats, waardoor de kerk zijn verschijning uit 1883 kreeg (tweede foto hierboven, gedateerd 1919). Wat er in mijn ogen voor pleit, dat de kerk uit 1883 er in feite al in 1869 was, is

het feit dat de laatste verbouwing van 1881-1883 f 1800 kostte, terwijl het orgel f 1750 kostte. De aankoop van het pand in 1863 kostte f 5600 . Zo gigantisch kan die laatste verbouwing dus niet geweest zijn. Wat er ook nog voor pleit is, wat Allan over het orgel opmerkt. Volgens hem is dit in 1878 geplaatst en afkomstig van de rooms-katholieke kerk van Den Burg op Texel en werd bij plaatsing in de kerk in Haarlem aanzienlijk verbeterd. Zou men dit een paar jaar na de plaatsing weer op een andere plek in een ander kerkgebouw gezet hebben? Reliwiki meldt, dat de architect van de bouwfase van 1881-1883 de heer A.T. Van Wijngaarden was. Het lijkt erop, dat men het verbouwde woonhuis als eerste kerk kan beschouwen en dat de tweede kerk(1883) geleidelijk aan door allerlei verbouwingen uit het verbouwde woonhuis is ontstaan en in 1883 de vorm kreeg, die het tot in 1919 zou behouden. Van de kerk van de bouwfase voorafgaand aan die van 1881-1883 heb ik geen afbeelding kunnen vinden. In ieder geval begon in 1919 de sloop van die kerk om plaats te maken voor de huidige kerk. Als men de foto uit 1859 vergelijkt met die uit 1919, kan men zien dat men rechts naast het oorspronkelijke woonhuis nog een pand bij het kerkgebouw getrokken heeft. Wanneer dat gebeurd is, wordt ook nergens duidelijk.

De derde kerk : In 1921 kon de huidige kerk in gebruik genomen worden. Dit is een ontwerp van de heer A. de Maaker. Hij is gebouwd in een strakke variant van de stijl van de Amsterdamse School. In het beeldarchief van het Noord-Hollands archief is op hun website amper een afbeelding van deze kerk te vinden. Van de Gedempte Oude Gracht wel 1200 stuks, waarvan een handvol waar de kerk in de marge toevallig voorkomt. Zou dit betekenen dat deze kerk architectonisch niet zo gewaardeerd wordt?

In 1892 vond er een fusie plaats met twee andere gereformeerde gemeenten en besloot men een nieuwe en grotere kerk te gaan bouwen. Die kwam in 1921 gereed en werd vernoemd naar koningin Wilhelmina. In jaren 60 van de 20^e eeuw raakte de gemeente in verval. Even later was er zelfs sprake van ombouw van de kerk tot supermarkt. Daarna ging het weer beter. In 1981 kreeg de toren een wijzerplaat, klok en torenhaan ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan. Even later werd het orgel vervangen. In 2004 en 2005 waren er weer veranderingen in de kerkgemeenten en ging de Wilhelminakerk onafhankelijk verder als Nederlands Gereformeerde Kerk Haarlem.

Bibliografie kort

(Allan, 1973, herdruk van boek uit 1883) (Haerlem, 2007) (Reliwiki, 2017) (Reliwiki, 2018) (Reliwiki, 2019)

Bibliografie uitgebreid

Allan, F. 1973, herdruk van boek uit 1883. *Geschiedenis en beschrijving van Haarlem van de vroegste tijden tot op onze dagen, Derde deel.* Haarlem : Boekhandel H. Coebergh, 1973, herdruk van boek uit 1883.

Haerlem, Historische Werkgroep van de Vereniging. 2007. *Meer dan steen.* Wormer : Historische Vereniging Haarlem en Stichting Uitgeverij Noord-Holland, 2007. ISBN 978 90 78381 07 5.

Reliwiki. 2018. Haarlem, Gedempte Oude Gracht 61-Wilhelminakerk. *Reliwiki.* [Online] 22 oktober 2018. [Citaat van: 25 september 2020.] [Reliwiki.nl/index.php/Haarlem,_Gedempte_Oude_Gracht_61_-_Wilhelminakerk](https://reliwiki.nl/index.php/Haarlem,_Gedempte_Oude_Gracht_61_-_Wilhelminakerk).

—. **2017.** Haarlem, Gedempte Oude Gracht 61-Wilhelminakerk (1864 - 1883). *Reliwiki.* [Online] 8 december 2017. [Citaat van: 25 september 2020.] [Reliwiki.nl/index.php/Haarlem,_Gedempte_Oude_Gracht_61_-_Wilhelminakerk_\(1864_-_1883\)](https://reliwiki.nl/index.php/Haarlem,_Gedempte_Oude_Gracht_61_-_Wilhelminakerk_(1864_-_1883)).

—. **2019.** Haarlem, Gedempte Oude Gracht 61-Wilhelminakerk (1883 - 1919). *Reliwiki.* [Online] 27 januari 2019. [Citaat van: 25 september 2020.] [Reliwiki.nl/index.php/Haarlem,_Gedempte_Oude_Gracht_61_-_Wilhelminakerk_\(1883_-_1919\)](https://reliwiki.nl/index.php/Haarlem,_Gedempte_Oude_Gracht_61_-_Wilhelminakerk_(1883_-_1919)).